Platon kitabını bitirmeye yaklaştım ve nihayet üniversite kitaplığında Aristoteles'in biyografisini anlatan kitap için sıram gelmiş, bugün aldım.

Aristoteles'i daha çok severim. Buradan hareketle Aristoteles'i "daha üstün" bulduğumu düşünmeyin. Bizde böyle çeyrek akıllı tipler vardır, iki üstün insan arasında karşılaştırma yaparlar. Mesela "Tolstoy mu daha iyi yazar yoksa Dostoyevski mi?" diye sorarlar. Belirli bir düzeyin üzerindeki insanlar arasında karşılaştırma yapılamayacağını düşünemezler.

Aristoteles ve Dostoyevski'yi tercih ederim ama bu onları Platon ve Tolstoy'dan üstün bulduğum anlamına gelmez.

Platon'un "diyalog yoluyla gerçeğe ulaşmak" olarak adlandırılabilecek düşünme tarzı hoşuma gitmez. Bir taraf kendisidir, diğer taraf (Sokrates) de kendisidir; doğrudan anlatımı tercih ederim.

Aristoteles, Platon'un öğrencisidir ve ilgilenmediği konu yoktur denilebilir. Metafizik, fizik, politika, retorik, botanik, ahlak, doğa bilim…

Hayatının sıkıntılı geçtiğini biliyorum. Atinalı değil Makedonyalı… Atina kent devletiyle Makedonyanın arası açılınca sürgüne gitmek zorunda kalıyor.

Politik olarak daha aktif bir insan… Büyük İskender olarak da bilinen Makedonyalı İskender'in danışmanı…

Görüşlerinin etkisi çok uzun sürmüş, yaklaşık 2000 yıl…

Rönesans dönemi ve sonrasında doğa bilimlerindeki gelişme ancak Aristoteles'in görüşlerine karşı çıkılarak gerçekleşebilmiştir.

Politzer'in ilkel kitabı Felsefenin Başlangıç İlkeleri'nde Aristoteles hakkında olumsuz belirlemeler yer alır. Sonraki yıllarda SSCB'de Aristoteles'in –kaçıncısı olduğunu hatırlamıyorum- doğum gününün kutlandığını okuyunca, "doğrusu da budur" diye düşünmüştüm.

Hala yazdıklarının yeni yorumları ve Aristoteles kongreleri yapılır. Bu yorumları yapanların ve kongrelere katılanların Aristoteles'i eski Yunancadan okuduklarını belirtmek gerekir.

Almancada "Universalgelehrte" deyimi vardır. Çağının bütün bilgisine sahip insanlar için kullanılır. Ortaçağın sonlarına kadar bu mümkündü, daha sonra insan bilgisinin olağanüstü büyümesi sonucu ortadan kalkar.

Tarihteki iki insanın ilgi alanının genişliğine hayret etmişimdir. Aristoteles ve Leibniz.

Kendi insanının değerini bileceksin…

Alman nobeli "Leibniz Ödülü" adını taşır. Doğum yeri Hannover'daki üniversite de onun adını taşır.

Herkes okusun diye toplu yapıtlarını basarlar. Kalın 7 cilt ve orijinalini inanılmaz ucuz fiyata almıştım. Okunmak için hala bekliyor.

Leibniz'de beni özellikle şaşırtan bir felsefecinin matematikteki başarısıdır. Türev hesabını Newton ile eşzamanda bulur ama birbirlerinden haberleri yoktur.

Geçenlerde Platon'un toplu yapıtlarını gördüm. Sekiz kalın ciltti. İki dilli, eski

Yunanca-Almanca… Yüz elli Avro idi fiyatı ve pahalı sayılmazdı. İlk çıktığında 100 Avroydu. Beni ilgilendirmediği için almamıştım, eski Yunanca bilmediğim gibi Platon hakkında araştırma yapmayı da hiç düşünmemiştim.

Aristoteles'in toplu eserleri ise basılı olarak alırsanız 78, e kitap olarak alırsanız bir Avro.

Bu toplu eserler adına uygun olarak Aristoteles'in kitaplarının dışındaki yazılarını da kapsıyor mu, bilmiyorum. Aristoteles Sparta anayasası üzerine inceleme yapan ve bu devletin neden uzun süre yaşayamayacağını buradan hareketle açıklayan kişidir.

Tarihçilerin böyle konulara aklı ermez diyelim…

O dönem köleci toplum dönemidir ve Aristoteles köleciliği savunur.

Platon'da özellikle hayret ettiğim konu ise Atinalı olmasına karşın kadınları eşit yurttaşlar olarak görmesidir. Atina'da kadın yurttaş sayılmazdı.

Okunacak ve araştırılacak o kadar çok şey var ki, antik çağla ilgili araştırmayı düşünmedim ama Ursula Wolf'ün kitapları okunabilir. Felsefe profesörü olan bu kadın Aristoteles uzmanı ve 2000 yıldan fazla zaman önceki görüşlerin bugünkü uzantıları üzerine kitapları bulunuyor.

Bu apayrı bir konudur.